

Länsi-Uudenmaan kärjäoikeuden laamanni

Rikosuhrimaksun määrä ym.

ASIAN VIREILLETULO

Valtioneuvoston oikeuskanslerista annetun lain 3 §:n 3 momentin mukaisessa rangaistustuomioiden tarkastuksessa kiinnitettiin huomiota siihen, että Länsi-Uudenmaan kärjäoikeus oli 24.5.2021 asiassa dnro R 19/1357 antamassaan tuomiossa 21/122784 tuominnut asian vastaajan suorittamaan 80 euron suuruisen rikosuhrimaksun, vaikka hänet oli tuomittu vain sellaisista rikoksista, joista säädetty ankarin rangaistus oli kuusi kuukautta vankeutta.

Tarkastuksessa kiinnitettiin huomiota myös siihen, että tuomiossa 21/122784 vastaajalle määrättyä rangaistusta alentavana oli otettu huomioon Pohjois-Savon kärjäoikeuden 9.10.2020 antama ratkaisu 143496 (dnro R 19/1556), Kanta-Hämeen kärjäoikeuden 21.5.2019 antama ratkaisu 123061 (dnro R 19/11) ja Itä-Uudenmaan kärjäoikeuden 5.2.2020 antama ratkaisu 104980 (dnro R 18/3432/766). Ensiksi mainitut Pohjois-Savon ja Kanta-Hämeen kärjäoikeuksien antamat tuomiot oli jo kertaalleen otettu huomioon rangaistusta alentavana viimeksi mainitussa Itä-Uudenmaan kärjäoikeuden antamassa ratkaisussa.

SELVITYS

Tuomiossa vastuussa olevalta kärjätuomarilta ei ole hankittu laillisuusvalvonnallista selvitystä, koska hän on jäänyt tuomion antamisen jälkeen eläkkeelle.

Käräjäoikeuden laamanni on antanut asiasta lausunnon 12.10.2022. Sen mukaan rikosuhrimaksua määrätessään puheenjohtajalle vaikuttaa tapahtuneen virhe, kun hän on syytteen moottorikulkuneuvon käyttövarkaudesta hylätessään määrännyt rikosuhrimaksun syyttäjän alun perin vaatiman suuruisena.

Rangaistusta alentavana huomioon otetuista aikaisemmin tuomituista rangaistuksista laamanni toteaa, että asian ratkaissut puheenjohtaja on soveltanut rikoslain 7 luvun 6 §:n säännöstä lain sanamuodon sallimalla tavalla. Näin siitäkkin huolimatta, ettei oikeuskäytännössä, määrättäessä rangaistusta teoista, jotka ovat konkurrenssissa usean tuomion kanssa, ole aina enää annettu alentavaa vaikutusta niille rangaistuksille, joita on jo aikaisemmin alennettu samassa konkurrenssissa olevan toisen tuomion perusteella. Oikeuskäytännössä kuitenkin esitetyn tältä osin myös toisenlaisia kantoja. Lausunnossa tuodaan myös esille, että vastaajan syyksi nyt luetut rikokset olisi tekoaikansa perusteella voitu käsitellä samassa yhteydessä kuin huomioon otetuissa tuomioissa syyksi luetut rikokset.

RATKAISU

Rikosuhrimaksun määrä

Rikosuhrimaksusta annetun lain 2 §:n mukaan rikosuhrimaksun on velvollinen suorittamaan se, joka tuomitaan rangaistukseen rikoksesta, josta säädetty ankarin rangaistus on vankeutta. Lain 3 §:n 1 momentin mukaan rikosuhrimaksu on 40 euroa, jos rangaistus tuomitaan yhdestä tai useammasta rikoksesta, joista vähintään yhdestä säädetty ankarin rangaistus on vankeutta enintään kuusi kuukautta. Viimeksi mainitun pykälän 2 momentin mukaan rikosuhrimaksu on 80 euroa, jos rangaistus tuomitaan yhdestä tai useammasta rikoksesta, joista vähintään yhdestä säädetty ankarin rangaistus on vankeutta enemmän kuin kuusi kuukautta.

Tuomioistuinlain 9 luvun 1 §:n 2 momentin mukaan tuomarin on oltava virkatoimissaan huolellinen.

Länsi-Uudenmaan käräjäoikeuden antamassa tuomiossa vastaaja on määrätty suorittamaan 80 euron suuruinen rikosuhrimaksu. Vastaajaa ei ollut kuitenkaan tuomittu rangaistukseen rikoksesta, josta säädetty ankarin rangaistus olisi ollut vankeutta enemmän kuin kuusi kuukautta. Vastaajalle määrätyn rikosuhrimaksun olisi tullut olla suuruudeltaan 40 euroa.

Oikeuskanslerin ratkaisukäytännössä tällaisen virheen perusteella on tyypillisesti kiinnitetty käräjäoikeuden antamasta virheellisestä tuomiosta vastuussa olevan puheenjohtajan huomiota huolellisuuteen rikosuhrimaksun määrää koskevien säännösten noudattamisessa.

Aiemmin rangaistusta alentavina huomioitujen tuomioiden huomioiminen

Rikoslain 7 luvun 6 §:n 1 momentin mukaan jos ehdottomaan vankeusrangaistukseen tai yhdistelmä-rangaistukseen tuomittua syytetään hänen ennen tämän rangaistuksen tuomitsemista tekemästään muusta rikoksesta, voidaan aikaisempi ehdoton vankeusrangaistus tai yhdistelmä-rangaistus ottaa uutta rangaistusta määrättäessä kohtuuden mukaan huomioon rangaistusta alentavana tai lieventävänä seikkana.

Korkein oikeus totesi ratkaisussaan [KKO:2009:77](#), että rikoslain 7 luvun 6 §:n soveltamisella pyritään siis siihen, että rikoksentehtäjän kokonaisrangaistus muodostuisi samaksi riippumatta siitä, onko eri aikoina tehty rikokset käsitelty yhdessä vai useammassa oikeudenkäynnissä. Aikaisemman ehdottoman vankeusrangaistuksen vaikutusta uuteen rangaistukseen on tämän vuoksi perusteltua arvioida samojen perusteiden mukaan kuin mitattaessa kahdesta tai useammasta rikoksesta samalla kertaa tuomittavaa yhteistä vankeusrangaistusta rikoslain 7 luvun 5 §:n 2 momenttia soveltaen (kohta 9).

Edelleen korkein oikeus katsoi, että joissakin tilanteissa voi olla perusteltua, ettei aikaisempaa ehdotonta vankeusrangaistusta oteta huomioon uutta ehdotonta vankeusrangaistusta alentavana seikkana, vaikka rikoslain 7 luvun 6 §:n soveltamisen edellytykset olisivat muutoin käsillä. Näin voi olla esimerkiksi silloin, kun uusi rangaistus tuomitaan useista rikoksista, joista osa on tehty ennen aikaisemman ehdottoman vankeusrangaistuksen tuomitsemista ja osa sen jälkeen. Tällöin aikaisemman ehdottoman vankeusrangaistuksen huomioon ottaminen edellä kohdassa 9 mainittujen mittaamisperusteiden mukaisesti ei aina johda rangaistuksen alentamiseen. Varsinkin silloin, kun käsiteltävänä olevia rikoksia on tehty useiden aikaisempien tuomioiden välissä, aikaisempien vankeusrangaistusten tuomittavaa rangaistusta alentavan vaikutuksen arviointi ei ole aina edes mahdollista. Lisäksi voi olla muitakin rangaistuksen mittaamiseen liittyviä seikkoja, joiden johdosta on perusteltua olla alentamatta tuomittavaa ehdotonta vankeusrangaistusta aikaisemman vankeusrangaistuksen perusteella. Tällainen tilanne voi olla käsillä, kun uusi rangaistus on huomattavan ankara ja aikaisempi hyvin lievä (kohta 11).

Nyt käsiteltävänä olevassa tuomiossa on uutta rangaistusta määrätessä otettu rangaistusta alentavina huomioon tuomioita, jotka on jo kertaalleen huomioitu rangaistusta alentavina sekä tuomio, jossa tämä aikaisempi huomioiminen on rangaistusta määrätessä tapahtunut. Korkein oikeus ei ole antanut ratkaisua, jossa olisi arvioitu juuri tätä kysymystä, eikä siihen ole otettu kantaa myöskään rikoslain 7 luvun 6 §:n 1 momentin perusteluissa. Saman tuomion useampi-kertaista kohtuullistavana huomioimista koskeva oikeustila on siten jossain määrin epäselvä.

Toimenpiteet

Valtioneuvoston oikeuskanslerista annetun lain 5 §:n mukaan, jos on syytä olettaa, että asia saattaa antaa aihetta arvostella valvottavan menettelyä, oikeuskanslerin on ennen asian ratkaisemista varattava valvottavalle tilaisuus tulla asian johdosta kuulluksi.

Käräjäoikeuden puheenjohtajana toiminut käräjätuomari on jäänyt eläkkeelle eikä häntä olla kuultu tämän asian yhteydessä.

Lähetän ratkaisuni käräjäoikeuden laamannille tiedoksi ja pyydän toimittamaan sen myös käräjätuomarille.

Asia ei anna aihetta muihin toimenpiteisiini.

Tämä asiakirja on allekirjoitettu sähköisesti.

Apulaisoikeuskansleri

Mikko Puumalainen

Oikeuskanslerinsihteeri

Leo Lahtinen